

Н.П. Білоус, канд. пед. Наук,
Т.Г. Семигінівська, канд. пед. наук
(Національний авіаційний університет, Україна)

Педагогічні умови формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів авіаційної галузі

Авторами проаналізовано сучасний стан професійно-комунікативної підготовки (ПКК) майбутніх перекладачів авіаційної галузі у процесі фахової підготовки. Запропоновано надійну навчальну систему для формування ПКК майбутніх перекладачів в умовах навчання за фахом. Автори розробили педагогічні умови формування ПКК, які впливають на ефективність цього процесу.

Дослідження сучасного стану сформованості ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі виявило суперечності між вимогами міжнародних та європейських організацій щодо стандартів професійної діяльності перекладача; між очікуваннями суспільства щодо підготовки у ЗВО перекладача із сформованою професійною компетентністю та потребами ринку перекладацьких послуг щодо компетентного перекладача із сформованою готовністю до професійно-комунікативної діяльності. Ефективним способом вирішення цього протиріччя є вивчення та аналіз міжнародних та європейських стандартів підготовки професійних перекладачів, вимог до їхньої фахової діяльності; впровадження надійної навчальної системи для формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі та визначення педагогічних умов формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі. Ефективне формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі значною мірою залежить від того, наскільки повно враховані механізми та чинники і дотримані умови їх формування. Оволодіння засобами формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі реалізується в умовах, які моделюють ситуації реального професійного спілкування. Автори розробили такі педагогічні умови формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі в процесі оволодіння фахом:

1. Зорієнтованість науково-педагогічної діяльності на формування ПКП у майбутніх перекладачів авіаційної галузі. Необхідність створення зазначеної педагогічної умови зумовлювалась доцільністю засвоєння студентами відповідних знань про авіаційну галузь, міжнародну й державну нормативну базу регулювання діяльності в ній фахівців різних категорій, оволодіння спеціальним авіаційним вокабуляром. Наявність у навчальному плані за напрямом «Філологія» дисциплін вибіркової частини сприяло створенню цієї умови та її активізації. Суттєвою в цьому напрямі була роль навчальних дисциплін «Основи авіації і космонавтики», «Практика перекладу авіаційної термінології». Зорієнтованість науково-педагогічної діяльності на формування ПКП у майбутніх перекладачів авіаційної галузі необхідна для засвоєння ними

когнітивної та діяльнісної складових лінгвістичної й технологічної субкомпетентностей їхньої ПКК [1, с. 71].

2. Комплексність застосування загальнонаукових підходів, які оптимізують процес оволодіння фахом, у поєднанні із специфічними підходами щодо підготовки фахівців з іноземних мов. Доцільність обґрунтування цієї педагогічної умови зумовлювалась тим, що професійна підготовка фахівців будь-якої спеціальності має базуватись на методологічних підходах – загальнонаукових положеннях, засадових для організації освітнього процесу у ЗВО, розвитку особистості студента, формування його як фахівця. Проблема нашого дослідження пов'язана з формуванням професійно-комунікативної компетентності, тому доречним було використання в тісному поєднанні комунікативного, компетентнісного та професійно зорієнтованого підходів [2, с. 15].

3. Використання найбільш доцільних для активізації професійно-комунікативної активності студентів форм організації навчання, методів і прийомів. Основними формами організації навчання студентів були аудиторна, позааудиторна, он-лайн; індивідуальна, парна, групова; бесіди, семінари, дискусії тощо. Форма організації навчання – певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття залежно від його дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання [3]. У формах організації процесу навчання розкриваються способи взаємодії педагога зі студентами, виявляються різні шляхи керування діяльністю, спілкуванням, стосунками.

Форми організації сприяють упорядкуванню навчального процесу. Он-лайн форма використовувалась для організації самостійної роботи студентів шляхом листування викладача з ними, надсилання навчальних матеріалів. Вона сприяла виробленню навичок аудіювання. Індивідуальна форма сприяла наданню допомоги кожному студенту в навчальній діяльності, створювала сприятливі умови для розвитку в нього свідомої мотивації до досягнення результату у професійній діяльності перекладача у сфері цивільної авіації. Парна робота передбачала моделювання ситуацій професійної діяльності (перекладач – клієнт); взаємне навчання та взаємоконтроль рівня загальних і спеціальних знань перекладача. Групова робота використовувалась для фронтального обговорення навчального матеріалу, імітування створення професійного середовища для виконання перекладачем своїх функцій.

Методи навчання є також важливою складовою третьої педагогічної умови формування ПКП у майбутніх перекладачів авіаційної галузі. Метод навчання є сполучною ланкою між визначеною метою і кінцевим результатом. Вони повною мірою реалізують мету навчання, оскільки виконують мотиваційну, навчальну, розвивальну, виховну, організаційну функції. Вони поділені були на традиційні для системи професійної підготовки у ЗВО (за їх допомогою можна формувати професійно-комунікативну компетентність студентів різних спеціальностей), та специфічні – характерні для підготовки фахівців з іноземних мов, спеціалістів з перекладу. Традиційні методи, своєю чергою, ми поділили на репродуктивні та інтерактивні. Репродуктивні методи є необхідними для засвоєння знань своєї складової усіх видів

субкомпетентностей ПКК майбутніх перекладачів. Репродуктивні методи пов'язані з репродуктивним характером мислення студентів: активне сприйняття й запам'ятовування матеріалу, що повідомляється викладачем чи отримується з інших джерел. До них належать словесні, наочні й практичні методи. Репродуктивні методи представлені пояснювально-ілюстративним і відтворювальним методами. Така діяльність є необхідною для отримання у стислий час у концентрованому вигляді потрібних знань і способі діяльності.

Метод розвиває навички сприйняття, розуміння чужих думок, пам'ять студентів. Відтворювальний метод використовується після засвоєння знань, коли необхідна організація діяльності з їх відтворення, застосування в ситуаціях, подібних до наведених у зразках. Репродуктивні методи застосовуються під час викладання лінгвістичних дисциплін для засвоєння мовних норм (орфоепічної, граматичної). Ця група методів використовується у ЗВО, але вони не можуть бути визнаними провідними, особливо коли йде мова про експериментальне навчання, зорієнтоване на формування ПКК у студентів. Актуальності набули інтерактивні методи. Вони стимулювали пізнавальні процеси, розвивали фантазію, інтерпретаційні здібності, створювали умови для вияву особистої позиції, самостійності, сили волі та здатності до співпраці. Малоефективне формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності пов'язане з недостатнім використанням активних методів навчання, особливо аналізу різноманітних виробничих ситуацій та ролевих ігор.

Нами використовувались лекція-бесіда (діалог з аудиторією), вона надає можливість лектору встановити безпосередній контакт із слухачем; лекція-диспут (відбувався вільний обмін думками між лектором та аудиторією в інтервалах між логічними поділами лекційного матеріалу); лекція з розгляду конкретних ситуацій (для обговорення висувалась не певна проблема, а конкретна актуальна ситуація); метод евристичних запитань (використовувався для збору додаткової інформації в умовах проблемної ситуації та впорядкування вже наявної інформації в процесі вирішення творчого завдання). Евристичні запитання є додатковим стимулом, що формують нові стратегії і тактики вирішення проблем).

До інтерактивних методів належать ігрові методи навчання (вони спрямовані на відтворення і засвоєння суспільного чи професійного досвіду). З цієї групи для формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів авіаційної галузі використовувався метод аналізу конкретних ситуацій (case-study).

Усі методи, описані вище, ми використовували комплексно для формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх перекладачів авіаційної галузі.

Висновки

Авторами визначено й обґрунтовано педагогічні умови успішного формування ПКК майбутнього перекладача авіаційної галузі. Уточнено, що педагогічні умови формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі – це спеціально створені обставини, що формують педагогічне середовище, в

якому існує атмосфера ефективного діалогу викладача та студента, який виникає на основі використання новітніх педагогічних і лінгвістичних технологій, зорієнтованого на засвоєння майбутніми перекладачами змісту професійної діяльності в галузі цивільної авіації, вироблення умінь фахової взаємодії.

Зорієнтованість науково-педагогічної діяльності на формування ПКП у майбутніх перекладачів авіаційної галузі; комплексність застосування загальнонаукових підходів, які оптимізують процес оволодіння фахом, у поєднанні із специфічними підходами щодо підготовки фахівців з іноземних мов; використання найбільш доцільних для активізації професійно-комунікативної активності студентів форм організації навчання, засобів, методів і прийомів – це педагогічні умови, які необхідно створити для експериментального формування ПКК майбутніх перекладачів авіаційної галузі.

Список літератури

1. Білоус Н. П. Педагогічні умови формування професійно-комунікативної компетентності у майбутніх перекладачів авіаційної галузі. Проблеми освіти : наук.-метод. зб. Київ, 2016. Вип. 86. С. 67-72.
2. Білоус Н. П. Проблеми підготовки перекладачів для роботи в авіаційній галузі. Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. Черкаси, 2016. Вип. 15. С. 12-18.
3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібн. К.: Центр учбової л-ри, 2009. 472 с.